

О.А. Гарват, канд. екон. наук, доц. (*ХНУ, Хмельницький*)
К.В. Головатюк, студентка (*ХНУ, Хмельницький*)

АУДИТ УМОВ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Перехід до ринкових відносин, особливості становлення ринку в Україні, складні тенденції в реалізації методів і засобів державного регулювання в економіці перехідного періоду обумовили необхідність пильної уваги до теорії і практики аудиту умов праці на підприємстві. Адже, основною метою аудиту умов праці є оцінка правильності реалізації й управління програмами безпеки та здоров'я в організації при забезпеченні високого рівня якості продукції. В процесі праці людина зіштовхується з предметами праці, засобами праці, іншими людьми. Крім того, на неї впливають різні параметри виробничої діяльності, в якій протікає праця (температура, вологість, рух повітря, шум, вібрація, шкідливі речовини, різноманітні випромінювання й т. п.). Все це у сукупності характеризує певні умови, в яких протікає праця людини. Проведення на високому рівні аудиту умов праці на підприємстві є одним з основних інструментів забезпечення високого рівня продуктивності праці, зростання обсягів виробництва, покращення якості продукції. При проведенні аудиту умов праці аудитор використовує науково-обґрунтовані рекомендації в сфері ергономіки, санітарно-гігієнічних норм, законодавчих актів, результатів вимірювання рівня продуктивності праці за робочим місцем у різні часові інтервали робочої зміни. Виділяють три основні причини виникнення небезпечних випадків: 1) випадковість; 2) небезпечні умови праці; 3) небезпечні дії. Ці причини можуть бути доповнені типовими проблемами здоров'я людини, зокрема: невралгія; алкоголізм; наркоманія; емоційні хвороби; стреси тощо. Тому, основним завданням аудитора є виявлення відхилень й порушень правил та стандартів роботи, як роботодавцем, так і найманим працівником. Для вирішення завдань поліпшення умов праці в масштабах народного господарства застосовуються прямі і непрямі регулятори, що враховують міру розвитку ринкових відносин. У межах підприємства головне значення для умов праці мають питання правильного розподілу працівників у виробництві на основі раціонального поділу праці і суміщення професій, спеціалізації і розширення зон обслуговування [1, с. 157-158].

Результати досліджень проведених у сфері аудиту умов праці показують, що успішна реалізація програм безпеки праці є у тих фірмах, де існує сильне відчуття відповідальності до питань безпеки

праці зі сторони адміністрації. Робота за такими програмами може проводитись за такими напрямками: 1) попереджувальні заходи та підготовка умов праці; 2) регулярні перевірки та аналіз; 3) пропаганда та навчання в аспекті дотримання норм безпеки праці; 4) додаткове стимулювання за безпечне виконання робіт.

Даний вид аудиту передбачає: аудит відповідності, у тому числі перевірку правильності визначення категорій тяжкості праці та належних за це пільг і компенсацій; оцінку витрат на охорону праці та поліпшення умов праці; аналіз показників рівня професійної захворюваності та професійного травматизму; аналіз плинності кадрів через несприятливі умови праці [2].

Аудит робочих умов праці може проходити у п'ять етапів: 1) ознайомлення з підприємством (інвентаризація переліку безпечних робочих місць та порушень у роботі); 2) аналіз загальної ситуації за структурними підрозділами; 3) розробка та розповсюдження анкет на місцях, яка дозволить визначити стан умов праці та дати їм оцінку; 4) складання балансу за результатами діагностики з метою виявлення причин невідповідних умов праці; 5) формування рекомендацій щодо подальшого покращення умов праці.

Отже, динамічний науково-технічний та соціально-економічний розвиток потребує постійного удосконалення аудиту умов праці як одного з дієвих заходів підвищення результативності діяльності. Вдосконалення умов праці, впровадження нових технологій, робить можливим не тільки активне використання досягнень науково-технічного прогресу, але й створення підґрунтя для економічного розвитку підприємства, швидкого і якісного задоволення потреб споживача, задоволення потреб людини у праці. Сучасна економічна ситуація в країні, приводить до того, що держава не готова регулювати процес покращення умов праці на підприємстві, недостатньо стимулює процес поєднання людських ресурсів із засобами виробництва. Означені шляхи вирішення покращення умов праці є підґрунтям для подальших наукових досліджень із удосконалення управлінського механізму діяльності підприємств.

Список використаних джерел

1. Данюк В. М. Організація праці менеджера : навч. посібник для ВНЗ / В. М. Данюк – Київ.: КНЕУ, 2006. – 267 с.
2. Аудит : підручник / наук. ред. Івана Ісаковича Пилипенка; Нац. акад. статистики, обліку та аудиту. – Київ : ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2015. – 643 с.